

6. 6. 2019

Sporočilo za javnost

Kakovost voda nas kliče k dogovornemu turizmu

Stara Fužina, 6. 6. 2019. Predstavniki Agencije Republike Slovenije za okolje, Triglavskega narodnega parka ter Turizma Bled in Turizma Bohinj so predstavili ekološko stanje Blejskega in Bohinjskega jezera ter stanje kopalnih voda in vpliv naraščajočega množičnega turizma na okolje in kakovost življenja. Predstavili pa so tudi kako se soočajo z izzivi, ki jih prinaša množični turizem in priporočila za trajnostno obnašanje turistov.

Pritiski na Bohinjsko in Blejsko jezero

Ob obalah Blejskega in Bohinjskega jezera, ki sta v Sloveniji edini večji naravni jezera z uradno določenimi kopalnimi območji, obisk turistov raste. Zlasti v obdobju poletnih vročinskih valov je vsa obala - tudi izven kopalnih območij - na obeh jezerih preobremenjena.

Ekološko stanje na podlagi stanja vodnih rastlin in vodnih živali, ki živijo v priobalnem območju, se je v Blejskem jezeru po skokovitem porastu turizma v letu 2016 poslabšalo iz dobrega v zmeren kakovostni razred.

Analize mikoorganizmov, ki so indikatorji hidro-morfoloških sprememb, kažejo na območju Fužinarskega zaliva, ki je kopalno območje ob Bohinjskem jezeru, resen vpliv na kakovost voda.

Priobalno območje je življenjski prostor specifične združbe rastlin in živali, ki prestreza snovi, ki se spirajo v jezersko kotanjo. Dobro ohranjen priobalni pas je pomemben dejavnik, ki preprečuje »cvetenje« .

Pri vstopu v vodo kopalci mehansko poškodujejo mikrohabitate, ki so pomembni za preživetje in dobro delovanje priobalne združbe rastlin in živali, zato priporočamo, da se ljudje izogibajo kopanju izven območij kopalnih voda in ne uničujejo vodnih in obvodnih rastlin, ki s svojim koreninskim sistemom ščitijo jezero.

Kopalci lahko vplivajo tudi na kemijsko stanje jezer z vnosom substanc, ki so prisotne v nekaterih UV filtrih zaščitnih sredstev za sončenje. Analize vsebnosti etil heksil metoksicinamata, ki je hormonski motilec, so pokazale da je koncentracija v času kopalne sezone v Blejskem jezeru $<1\mu\text{g/L}$.

Kopalci s svojimi izločki v jezero vnašajo tudi hranila, ki spodbujajo razrast planktonskih alg in cianobakterij. Ocenjujemo, da je doprinos kopalcev v Blejsko jezero od 25 do 30 kg fosforja na leto kar je 5% skupne obremenitve jezera s fosforjem.

Odgovorno ravnanje ob jezerih pomeni, da:

- **Odpadkov ne odvržemo v jezero. So neestetski, z vključitvijo v prehranjevalno verigo pa postanejo nevarni za okolje in ljudi.**

- **Ne opravljamo svojih potreb v vodi. Urin lahko poleg hranil, dušika in fosforja vsebuje tudi bakterije, ki kontaminirajo vodo.**
- **Izbiramo kakovostna sredstva za sončenje - z mineralnimi, ne s kemijskimi UV filtri. Slednja vsebujejo hranila.**
- **Ne krmimo vodnih ptic. Povečana populacije z izločki občutneje onesnažuje vodo. Poleg hranil so v iztrebkih lahko prisotni tudi paraziti, ki pri človeku izzovejo alergično reakcijo jezersko srbečico.**
- **Ob jezero sodi le športni ribolov, ki ne vključuje privabljanja s posebnimi vabami »bojlji« tako kot krapolov. Te vabe večajo vsebnosti hranil, ki vpliva na razgradne in prehrabene procese v jezeru.**

Kopalne vode

V poletnem času se številne lokacije na rekah jezerih in morju spremenijo v priložnostna kopališča. Kopanje pa ni povsod varno, bodisi zaradi moči vode, bodisi zaradi slabe kakovosti vode.

Kopanju so namenjene tako imenovane kopalne vode (KV) – to so odseki na jezerih rekah in morju, navadno določeni tam, kjer se ljudje že tradicionalno kopajo. V Evropi je teh lokacij več kot 21.000, največ jih imajo Italija, Francija, Španija, Slovenije 48. Smo med prvimi glede na številčnost KV na 10 km obalne linije oz. primerljivi z drugimi državami glede na število prebivalcev.

Vsako tradicionalno kopališče pa ni postalo kopalna voda, pač pa je država kopanju namenila mesta, kjer je bilo evidentirano zadostno število kopalcev (300/dan, vsaj 3x v sezoni), kjer je bila ustrezna širina/dolžina brega, kjer ni izpustov komunalnih čistilnih naprav in kjer kopanje ni v nasprotju z drugimi rabami vode.

Glede na upravljavski vidik ločimo pri nas dve kategoriji kopalnih voda – naravna kopališča in kopalna območja.

Za varno kopanje je poskrbljeno na naravnih kopališčih, ki imajo upravljavca, območje kopališča je vidno označeno, vodne površine so ograjene, dostopi v vodo in sanitarije so urejene. Na kopališču so postavljeni znaki za red in varnost ter informacijska tabla, za varnost kopalcev skrbi ustrezno število reševalcev iz vode, na voljo je prostor za prvo pomoč. Na teh kopališčih je običajno na voljo tudi gostinska ponudba, ponujajo se različni razvedrilni programi za otroke, animacije in druge aktivnosti v in ob vodi. Teh kopališč je pri nas 18, in sicer je 14 na morju, 3 na Blejskem jezeru in 1 na Šobčevem bajerju.

V naravnem okolju se kopamo v kopalnih območjih, teh je pri nas 30 – na 5 na Soči, 1 Idrijca, 1 Nadiža, 10 Kolpa, 2 Krka, 2 na Blejskem jezeru, 2 na Bohinjskem jezeru. Tu ni reševalcev iz vode, pač pa se kopamo na lastno odgovornost, vodne površine niso omejene, zato se na morju smemo oddaljiti od obale do 150 metrov, na jezerih do 100 metrov in na rekah do 30 metrov. Da se kopamo v kopalnem območju, kjer se nadzoruje kakovost vode, nas opozarja informacijska tabla, postavljena navadno na vstopu v območje.

Na vseh 48 kopalnih vodah ARSO redno spremlja kakovost vode med kopalno sezono, ki traja na morju od 1. 6. do 15. 9., na celini pa od 15. 6. do 31. 8. Prva analiza vode je opravljena pred kopalno sezono, nato pa se analize izvajajo vsake 14 dni. Poleg terenskih meritev vzorčevalci ocenijo stanje na terenu ter v laboratoriju analizirajo vodo na prisotnost E.Coli in intestinalnih enterokokov, ki sta pokazateljici fekalnega onesnaženja, saj se nahajata v prebavnem traktu toplokrvnih živali.

V površinske vode pridejo bakterije preko neurejene kanalizacije, iztokov KČN, ob prelivih preobremenjenega kanalizacijskega sistema ob močnem dežju, ob spiranju gnojnih površin v zaledju kopalnih voda, viri so tudi iztrebki živali, ptičev, na morju tudi turistična plovila. Te bakterije v vodnem okolju niso obstojne in se ne razmnožujejo, pod vplivom sončne svetlobe hitro razpadejo.

Glede na prisotnost bakterij se kopalne vode razvrstijo v razrede kakovosti na osnovi štiriletnega niza podatkov. Ti razredi so odlična KV, dobra, zadostna in slaba. Za kopanje je primerna voda, ki je vsaj zadostna, v slabi KV pa je potrebno kopanje prepovedati/odsvetovati in izvesti ukrepe za izboljšanje kakovosti. Kopalna voda odlične kakovosti pa lahko prejme tudi znak Modra zastava. Za informiranje javnosti o kakovosti KV se v vseh državah EU uporabljajo poenoteni simbolni znaki, kjer kopalec na znaku označuje kopalno vodo, zvezde nad simbolom pa označujejo ustrezno kakovost vode.

V Sloveniji se lahko pohvalimo z dobro kakovostjo kopalnih voda in z rednim izvajanjem monitoringa. Vse naše kopalne vode so že vrsto let redno pod nadzorom. V letu 2018 to ne velja za Češko, Slovaško, Švedsko, pa tudi Hrvaško.

Glede kakovosti že vrsto let ne beležimo slabih kopalnih voda. Tudi v letu 2018 vse kopalne vode ustrezajo zahtevam direktive, v Sloveniji je odličnih 87 % vseh KV, dobrih je 11 % in zadostnih 2 %. Glede na preteklo leto se je stanje izboljšalo tudi na Kolpi in Krki.

Slabe kopalne vode tako na celini kot na morju so v letu 2018 določali še v številnih državah EU, na primer v Italiji 89, v Franciji 54 in v Španiji 50.

Lahko se pohvalimo, da imamo vse kopalne vode (100%) na morju odlične že vrsto let, kar nas uvršča v vrh držav EU. V letu 2018 nam sledita Ciper (99,1%) in Malta (98, 9%).

Visok delež odličnih kopalnih voda dosegamo tudi na celinskih vodah.

Podrobnejše stanje kopalnih voda po Evropi podaja [poročilo Evropske komisije za leto 2018](#).

Dobro stanje naših kopalnih voda na morju potrjujejo tudi prvi letošnji rezultati analiz vode s kopališč na morju, saj sta bakteriji minimalno prisotni na vseh lokacijah. Na celinskih začnemo vzorčiti sredi junija, podatki so objavljeni na spletni strani ARSO in na informacijskih tablah na kopalnih vodah.

Novost letošnje sezone je [prikazovalnik stanja kopalnih voda](#), prirejen tudi za mobilne telefone. Prikazovalnik je v beta verziji. Uporabniki ga lahko s svojimi predlogi še izboljšajo.

Triglavski narodni park

Ohranjenost in lepota naravnega okolja sta vrednoti, ki privabita veliko število obiskovalcev. Zato se moramo zavestno odločiti za odgovorno obnašanje v tem okolju, saj ga lahko z množičnim obiskom uničimo. V Triglavskem narodnem parku, kjer se posebej zavedajo enkratnosti in neponovljivosti tega okolja, pomagajo k večji odgovornosti z naslednjimi navodili:

- **Pridite peš, s kolesom, avtobusom ali vlakom. V primeru, da ste z avtom, ga pustite na označenih parkiriščih.**
- **Hodite po označenih poteh in bodite tihi obiskovalci. Živali vam bodo hvaležne.**
- **Spoštujte življenjski prostor rastlin in živali. Občudujte jih tako, da s svojo prisotnostjo ne boste motili njihovih zgodb, ki so prav tako edinstvene kot je vaša.**

- **Jasne noči, posute z zvezdami, doživljajte na klopeh planinskih koč, zavetišč in bivakov. Taborjenje in bivakiranje zunaj za to določenih mest ni dovoljeno.**
- **Pse vodite na vrvici.**
- **Bodite nemoteči obiskovalci, ki v prostor ničesar ne prinašate in iz njega ničesar ne odnašate. Ničesar, kar ni shranjeno v vas samih ali na spominski kartici.**

Tudi visokogorska jezera so zelo občutljivi in ranljivi življenjski prostori zaradi majhnosti, slabše pretočnosti ter nizkih temperatur pozimi, sprememb vodostaja in visokih temperatur poleti. V njih živijo različne vrste alg, mikroskopski rakci in ličinke žuželk. Več kot pol leta so pokrita z ledom.

Vsa visokogorska jezera ležijo v prvem varstvenem območju Triglavskega narodnega parka, kjer kopanje ni dovoljeno in se obravnava kot prekršek. V poletni sezoni bo na območju Dvojnega jezera potekal poostren naravovarstveni nadzor, ki ga bodo poleg poklicnih naravovarstvenih nadzornikov Triglavskega narodnega parka izvajali še prostovoljni nadzorniki. Poleg ozaveščanja o prepovedi kopanja v visokogorskih jezerih, bo okrepljen naravovarstveni nadzor namenjen tudi preprečevanju drugih pogostih kršitev kot sta nedovoljeno kampiranje in kurjenje ognja.

Znan je primer, ko so obiskovalci prinesli ribe v visokogorska jezera in porušili njihovo naravno ravnotežje. Javni zavod Triglavski narodni park bo izvedel odstranjevanje jezerske zlatovčice in pisanca. Izlov rib bo izveden tudi v jezeru na Planini pri Jezeru.

Pri planinski koči pri Dvojnem bodo optimizirali delovanje obstoječe male komunalne čistilne naprave ter njeno nadgradnjo.

Bled

Bled zaradi povečanega obiska turistov pospešeno uvaja trajnostno mobilnost in ureja avtomobilski promet.

V začetku maja je Direkcija za infrastrukturo pričela z gradnjo prvega odseka **državne kolesarske povezave z Bleda proti Bohinju**. Direkcija ter občini Bled in Bohinj pa že pripravljajo načrt odseka steze od Bohinja proti Bledu skozi Zazer do izgradje južne razbremenilne ceste, skozi Sotesko do Nomenja in naprej do Bohinjske Bistrice. Zaključek projekta je predviden leta 2022.

Občina Bled je v začetku leta začela z opremljanjem parkirišč s posebnim sistemom, ki uporabnikom že ob glavni cesti sporoča, koliko parkirnih mest je na voljo, hkrati pa s temi informacijami promet **usmerja na parkirišča izven središča Bleda**. Do poletja bodo montirani tudi prikazovalniki za parkirišče za avtobuse in avtodome na Selišah.

Slabo leto po preusmeritvi prometa na severno razbremenilno cesto so se razmere v delu središča Bleda, konkretno na Prešernovi, izboljšale. Povečala se je pretočnost prometa, kar je zaznati vsaj ob prihodu na Bledu.

Parkirišče pod Blejskim gradom bo letos poleti že lahko sprejelo 40 avtobusov, za osebna vozila pa bo letos parkiranje načasem parkirišču.

Slovenske železnice so uredile večje parkirišče na postaji Bled.

Zapora ceste skozi Zako umika promet iz jezerske sklede. Cesta bo zaprta od Pristave do železniške postaje. Letos bo pri Pristavi ograja in »vratar« iz kampa, ki bo mimo spuščal obiskovalce z rezervacijo. Cesta bo zaprta čez dan, ponoči in v zgodnjih jutranjih urah pa bo odprta. Letos bo najprej tesno zaprta ob koncih tedna, julija in avgusta pa vse dni. Za zaporo bo poskrbljeno tudi na drugi strani, kjer bo količek pri iztoku Mišce v jezero.

Avtobusa za en evro in hop on, hop off. Dva avtobusa bosta med 15. junijem 15. septembrom povezovala blejske vasi, Blejki grad, Vintgar, Zatrnik in Pokljuko. Lani je t.i. **shuttle bus** prepeljal do 250 potnikov na dan.

Avtobusoma se bo poleti pridružil še hop on hop off, ki bo julija in avgusta Bled povezoval z okoliškimi destinacijami. Na avtobusu bo turistični vodnik.

Brezplačna kartica mobilnosti za goste Bleda. Turizem Bled let uvaja kartico mobilnosti. Kartico brezplačno prejmejo gostje, ki na destinaciji nočijo vsaj tri dni. Veljala bo od 15. junija do 15. septembra in bo vključevala dve trasi poletnega turističnega avtobusa, vse štiri trase avtobusa hop on hop off, izposojajo gorskih koles v informacijskem centru Triglavska roža ter enkratno vožnjo s sedežnico na Stražo. Računajo, da bo kartico letos koristilo okoli 27.000 obiskovalcev.

Grajsko kopališče. Gostje bodo letos lahko uporabljali kremo za sončenje, ki ne škoduje okolju. Na voljo bo na več koncih kopališča v dozirnicah, kar avtomatično pomeni manj embalaže. Krema bo gostom kopališča na voljo brezplačno.

Bohinj

Bohinj je zaradi svoje geografske zaprtosti, relativne majhnosti in odmaknjenosti uspel ohraniti naravo, krajinsko podobo, prepoznavno identiteto, stik s tradicionalnimi vrednotami (npr. solidarnost, družina, delo, spoštljivost do narave...) in veščinami. Po vaseh so medsebojni odnosi v skupnosti še živi, ljudje se med seboj poznajo.

Turiste v Bohinj privablja predvsem naravno okolje, ki ponuja številne možnosti za aktivnosti v naravi. Že zgodovinsko pa je Bohinj tudi priljubljena izletniška točka za domače obiskovalce, ki prihajajo v Bohinj pretežno zaradi kopanja v Bohinjskem jezeru.

Da bi ohranili naravne vrednote, je Občina Bohinj leta 2017 sprejela **Strategijo trajnostnega razvoja Občine Bohinj 2025+**, s katero ohranjati ravnotežje med tradicionalnim ter družbenimi, turističnimi, gospodarskimi, okoljskimi in podnebnimi spremembami.

Pridobljeni **srebrni znak Slovenia green** pomeni, da je Bohinj zavezan k spoštovanju okolja. Pomemben dejavnik za zaščito okolja je Zakon o Triglavskem narodnem parku, znotraj katerega leži dve tretjini Občine, tudi Bohinjsko jezero.

Občina Bohinj je **članica skupnosti Alpskih biserov**, kar pomeni priznanje za aktivnosti na področju trajnostnega turizma. S tem članstvom utrjuje svojo zavezanost trajnostnemu razvoju, ki domačinom omogoča kakovostno življenje, obiskovalcem pa kakovostno doživljanje območja.

Mednarodni festival alpskega cvetja v štirinajstih dneh programa že 13 let vpliva na zavedanje o biotski raznovrstnosti, ki se ohranja tudi zaradi občutka domačinov za naravno in kulturno dediščino. Poleg tega opozarja, da je Bohinj občutljivo naravno okolje znotraj Triglavskega narodnega parka in ne zgolj destinacije, kjer se je poleti mogoče kopati v Bohinjskem jezeru.

Razvijajo Juliano - nižinsko krožno pohodniško pot v Julijskih Alpah - ki namesto obleganja vrhov v Julijcih promovira in spodbuja hojo po dolini, kjer imajo obiskovalci in pohodniki možnost spoznati naravne lepote in življenje domačinov.

V visoki turistični sezoni **umirjajo promet** - predvsem na najbolj kritičnem območju ob jezerski skledi - z odpiranjem ugodnejših parkirišč stran od obale in z organiziranjem brezplačnih prevozov do obale jezera in nazaj. V soboto 6. julija 2019 načrtujejo poskusni dan zapore ceste v Ukancu.

V zadnjih letih so nadgradili ponudbo **javnih prevozov** in sicer z uvedbo dodatnih avtobusov v poletni turistični sezoni (Hop on Hop off na Pokljuko, avtobus po Zgornji Bohinjski dolini do slapa Savice, Ski bus). S Slovenskimi železnicami promovirajo Bohinj-ski vlak. Turizem Bohinj skrbi za opremo in vzdrževanje pohodniških poti v Bohinju, in ponudbi električnih koles.

Zgradili so **kolesarsko pot od Bohinjske Bistrice do Srednje vasi**, v letu 2016 še do Bohinjske Češnjice. Nov most v Danici jih je s kolesarsko potjo povezal z Bohinjsko Bistrico, uvedena so bila nova parkirišča na vstopu v Ribčev Laz, v Bohinjski Bistrici in v Srednji vasi z možnostjo brezplačnega prevoza do jezera in do planine Blato.

V okviru izvajanja projekta Parkiraj&doživi naravo pa so leta 2016 vzpostavili 2 novi izposojevalnici koles, ter zasnovali in vzpostavili Sistem inteligentnega transporta, ki bo omogočal informiranje in promocijo obiskovanja z mehko mobilnostjo in prenovila parkirni sistem. Urejajo tudi površine za pešce in nadaljujejo z gradnjo novih kolesarskih povezav.

Čistilna naprava. Eden večjih ukrepov za ohranjanje voda je bil narejen leta 2005, ko so zgradili čistilno napravo v Bohinjski Bistrici in nanjo priklopili celotno spodnjo Bohinjsko dolino vse od Ukanca do Bohinjske Bistrice. Nadaljujejo z izgradnjo kanalizacijske opremljenosti Zgornje Bohinjske doline. Trenutno je v izgradnji kanalizacija v Bohinjski Češnjici. Čistilne naprave v turističnih krajih morajo imeti večjo kapaciteto, kot bi jo imele, če bi bile dimenzionirane samo za domačine.

Bohinjsko jezero – naravna vrednota Bohinja. Bohinjsko jezero je zagotovo ena pomembnejših naravnih vrednot območja Bohinja in Triglavskega narodnega parka. Znotraj parka veljajo pravila, ki jih kot lokalna skupnost upoštevajo in zahtevajo njihovo spoštovanje in upoštevanje tudi od vse številčnejših obiskovalcev. Nimajo pravice prepovedovati obiska niti kopanja v Bohinjskem jezeru, kjer je dostop omogočen po celotni obali. Menijo, da prihaja čas, ko bodo morali stopiti skupaj lokalna skupnosti, Javni zavod Triglavski narodnega park in država, predvsem Ministrstvom za okolje in prostor ter s skupnimi močmi najti rešitve, ki bodo dolgoročno ohranile naravne vrednote. Pričakujejo in si želijo podporo lokalnega prebivalstva in obiskovalcev.